

Ένα σύντομος οδηγός στις συζητήσεις γύρω από την τόνωση της οικονομίας και τη λιτότητα

Του Gregg Hennsgen

19 Οκτωβρίου 2012

Θα πρέπει να επιτρέψουμε να τεθεί σε ισχύ ο δημοσιονομικός γκρεμός, μια πολιτική που περιλαμβάνει αυτόματες περικοπές των δαπανών σε όλους τους τομείς και μεγάλες αυξήσεις στους φόρους που θα επηρεάσουν σχεδόν κάθε Αμερικανό πολίτη; Οι οικονομολόγοι διερευνούν αυτά τα ζητήματα δημοσιονομικής πολιτικής στις συζητήσεις που διεξάγονται στην εντονότερη ίσως εκλογική χρονιά εδώ και πολλά χρόνια. Για να βοηθήσουμε τους αναγνώστες μας να παρακολουθήσουν από κοντά τις συζητήσεις που διεξάγονται αναφορικά με την δημοσιονομική πολιτική, προσφέρουμε μια λίστα με μερικά από τα αληθοφανή επιχειρήματα κατά των μέτρων τόνωσης της οικονομίας και υπέρ της λιτότητας, μαζί με σύντομες απαντήσεις που εμφανίζονται με πλάγια γράμματα.

«Μια ισχυρή ανάκαμψη δεν είναι ρεαλιστική»

Χρησιμοποιώντας στοιχεία από πολλά ιστορικά επεισόδια από όλο τον κόσμο, ορισμένοι οικονομολόγοι παρατηρούν ότι οι «χρηματοοικονομικές υφέσεις», σε αντίθεση με τις διάφορες οικονομικές οπισθοχωρήσεις, δεν ακολουθούνται από γρήγορη ανάκαμψη. Μια και η ανάρρωση από αυτό το είδος της ύφεσης είναι αναπόφευκτα αργή, τονίζει αυτό το επιχειρήμα, οι κεϋνσιανές προσεγγίσεις που περιλαμβάνουν μέτρα τόνωσης της οικονομίας και αυτόματους σταθεροποιητές θα εξαντλήσουν την οικονομική δυνατότητα της χώρας πολύ πριν πραγματοποιηθούν οι υποσχέσεις των πολιτικών για πλήρη απασχόληση. Άλλοι υποστηρίζουν ότι τα αίτια για την πρόσφατη πτώση της απασχόλησης εντοπίζονται στην πλευρά της προσφοράς. Συγκεκριμένα, ο ισχυρισμός είναι ότι τα υπερβολικά γενναϊόδωρα επιδόματα ανεργίας και τα κουπόνια τροφίμων έχουν οδηγήσει σε μείωση του ποσοστού εργασίας που οι άνθρωποι είναι διατεθειμένοι να προσφέρουν. Ως αποτέλεσμα, το κόστος των επιχειρήσεων έχει αυξηθεί, ή δεν έχει μειωθεί αρκετά γρήγορα για να συνεχιστεί η ανάκαμψη της οικονομίας. Σύμφωνα με αυτό επιχειρήμα από την πλευρά της προσφοράς, βάζοντας χρήματα στις τσέπες των ανθρώπων μπορεί να τους βοηθήσει να αγοράσουν αγαθά, αλλά δεν συνεισφέρει σε τίποτα σχετικά με το κόστος παραγωγής, και ως εκ τούτου δεν βοηθά σε τίποτα αναφορικά με τα αίτια μιας αδύναμης ανάκαμψης.

Η αμερικανική ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν έχει κανένα περιορισμό φερεγγυότητας. Είναι αδύνατον να χρεοκοπήσει και δεν χρειάζεται να αποσύρει όλο το χρέος της. Η ελευθερία που διαθέτει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση να δαπανά για λογαριασμό του δημοσίου ανοίγει το δρόμο για μια μεγάλη προσπάθεια τόνωσης της οικονομίας η οποία μπορεί να επιταχύνει την ανάκαμψη από το τεράστιο χρηματοοικονομικό σοκ του 2007-08 και την επακόλουθη ύφεση. Οι περικοπές στα επιδόματα, όπως οι μειώσεις σε μισθούς, υπονομεύουν τη ζήτηση για καταναλωτικά αγαθά και, σε γενικές γραμμές, η άποψη της ζοφερής επιστήμης για την επίπτωση των κυβερνητικών επιδομάτων στην προσπάθεια για απασχόληση και στην προσφορά εργασίας είναι συχνά λιγάκι υπερβολική. Επιπλέον, οι κανόνες επιλεξιμότητας δεν έχουν αλλάξει αρκετά γρήγορα για να προκαλέσουν ένα τόσο ξαφνικό άλμα στα επίπεδα ανεργίας. Δεν είναι τυχαίο ότι οι μεγάλες αυξήσεις στα ποσοστά ανεργίας ξεκίνησαν άρχισαν στα τέλη του 2007, σχεδόν αμέσως μετά την άνοδο ενός μεγάλου ποσοστού στεγαστικών δανείων που είχαν χτυπήσει «κόκκινο» και η φούσκα των ακινήτων είχε αρχίσει να ξεφουσκώσει. Καμία σημαντική χαλάρωση στους κανόνες επιλεξιμότητας για κρατικά επιδόματα κυβέρνησης δεν είχε εμφανιστεί σε εκείνο το χρονικό σημείο.

«Η δημοσιονομική πολιτική δεν παίζει ρόλο»

Το επιχειρήμα εδώ είναι ότι οι καταναλωτές, ως ανταπόκριση στα δημοσιονομικά κίνητρα, θα βάλουν στην άκρη ακόμα περισσότερες αποταμιεύσεις για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες που θα προκύψουν από τις μελλοντικές αυξήσεις των φόρων. Ως εκ τούτου, μια κεϋνσιανή προσέγγιση περικοπής των φόρων ή αύξησης των δαπανών δεν θα έχει, σύμφωνα με αυτή την άποψη, καμία επίδραση στο μακροπρόθεσμο διαθέσιμο εισόδημα

και, επομένως, θα έχει μηδενική επίδραση στην παραγωγή και την απασχόληση. Δεν υπάρχει καμία διαφορά εάν οι φορολογούμενοι πληρώσουν τον λογαριασμό τώρα ή αργότερα, στο βαθμό που τα κίνητρα παραμένουν τα ίδια και στις δύο περιπτώσεις.

Τα νοικοκυριά σπανίως προγραμματίζουν με τον τρόπο που περιγράφει η ορθόδοξη οικονομική θεωρία. Πολλά νοικοκυριά, μάλιστα, δεν αποταμιεύουν καθόλου. Επιπλέον, δεν υπάρχει κανένας κανόνας που να λέει ότι ένα δεδομένο έλλειμμα θα «καλυφθεί» σε κάποια συγκεκριμένη μελλοντική ημερομηνία. Στην πραγματικότητα, αυτό που γίνεται είναι το εξής: η κυβέρνηση εκδίδει νέους τίτλους για να εξοφλήσει παλαιά χρέη. Για τους λόγους αυτούς, οι άνθρωποι δεν έχουν κανένα τρόπο να προβλέψουν πιθανές αυξήσεις των φόρων. Στην πραγματικότητα, δεν είναι καν ξεκάθαρο ότι έχουν καλή αίσθηση για τα μελλοντικά εισοδήματά τους.

«Εστιάζοντας στον βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα εις βάρος του μακροπρόθεσμου χρονικού ορίζοντα είναι ανεύθυνη πράξη»

Η άποψη αυτή αντιμετωπίζει τα **κεϋνσιανά** μέτρα για την τόνωση της οικονομίας ως μια μορφή ναρκωτικού για την ίδια την οικονομία. Συχνά, οι υποστηρικτές αυτής της αντίληψης συγκρίνουν τα μέτρα δημοσιονομικής τόνωσης με διάφορα είδη ανεύθυνων, βραχυπρόθεσμα εστιασμένων μορφών συμπεριφοράς, όπως, για παράδειγμα, ξοδεύοντας τις αποταμιεύσεις για την οργάνωση κάποιου πάρτι.

Τα μεγάλα επίπεδα δανεισμού δεν αποτελούν συνήθως συνετή μορφή συμπεριφοράς για τα άτομα, τις οικογένειες, ή τις επιχειρήσεις, αλλά έχουν νόημα για μεγάλες επενδύσεις, όπως η ιδιοκτησία μιας κατοικίας. Οι ελλειμματικές δημόσιες δαπάνες, από την άλλη μεριά, δεν επηρεάζουν την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, δεδομένου του γεγονότος ότι ως εκδότης ενός κυρίαρχου νομίσματος η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν αντιμετωπίζει πρόβλημα φερεγγυότητας. Αυτή η πραγματικότητα παρέχει στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση τη δυνατότητα να καθορίσει τις πολιτικές δαπανών που θα εφαρμόσει με την πλήρη απασχόληση, τον χαμηλό πληθωρισμό, και άλλους στόχους πολιτικής ως τις μοναδικές κατευθυντήριες γραμμές της.

«Η έννοια της διαρκούς αύξησης του ΑΕΠ είναι επικίνδυνη και ξεπερασμένη»

Η σταθερή και γρήγορη ανάπτυξη, σύμφωνα με το επιχείρημα αυτό, δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς την καταστροφή του περιβάλλοντος ή χωρίς να προκαλέσει μια κατακλυσμική αλλαγή του κλίματος. Ως εκ τούτου, ενώ οι θέσεις εργασίας και τα υλικά αγαθά αντιπροσωπεύουν σημαντικές ανάγκες, θα πρέπει τελικά να επιτευχθούν με κάποιον άλλον τρόπο εκτός από την επίτευξη αύξησης του ΑΕΠ κατά 3 ή 4 τοις εκατό σε ετήσια βάση.

Είναι πολύ πιθανό να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη και η απασχόληση με τρόπους που δεν ληλατούν το περιβάλλον. Για παράδειγμα, ένα πρόγραμμα πλήρους απασχόλησης όπου η κυβέρνηση εγγυάται μια αμειβόμενη θέση εργασίας σε όλους όσους είναι έτοιμοι και πρόθυμοι να εργαστούν, όπως το πρόγραμμα του εργοδότη της ύστατης προσφυγής που υποστήριξε ο Χάιμαν Μίνσκι, θα μπορούσε να ενσωματώσει την άμεση δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε «πράσινα» έργα ανάπτυξης ή σε άλλες δραστηριότητες, όπως η εργασία στον τομέα φροντίδας, που έχουν σχετικά καλοήθειες περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Τα μεγάλα οικονομικά επιχειρήματα έχουν αλλάξει με την πάροδο του χρόνου, αλλά οι ιδέες του Τζον Μέιναρντ Κέινς και των ακολούθων του έχουν αντέξει στη δοκιμασία του χρόνου. Μάλιστα, προσφέρουν μεγάλη διορατικότητα σε αυτήν την εποχή εκλογικής εκστρατείας.

Hannsgen είναι ερευνητής-μελετητής στο Ινστιτούτο Οικονομικών Levy.